

основу для сталого економічного зростання, відбудови інфраструктури та інтеграції у світове господарство. Для цього важливо гарантувати стабільне правове підґрунтя, прозорість управлінських дій, стимулювати інновації та модернізацію виробництва, що в сукупності сприятиме підвищенню конкурентоспроможності держави на міжнародній арені.

Список використаних джерел

1. Економічна правда. Війна – не перешкода. Інвестиції в Україну зростають, але для відновлення замало. Що треба зробити владі?. Економічна правда. URL: <https://pravda.com.ua/publications/2024/04/25/712862/> (дата звернення: 03.04.2025).
2. Кисляк Р. Інвестиції під час війни. Хто, куди і чому готовий вкладати гроші в Україні. РБК-Україна. URL: https://www.rbc.ua/rus/news/investitsiyi-pid-chas-viyini-hto-kudi-i-chomu-1710245929.html#goog_rewarded (дата звернення: 03.04.2025).
3. Україна цікава іноземним інвесторам попри війну. Але є нюанси. Ліга оновлення України ONOVA - оновлення та повоєнна відбудова разом. URL: <https://onova.org.ua/news/ukraina-tsikava-inozemnym-investoram-popry-viynu-ale-ie-niuansy> (дата звернення: 03.04.2025).
4. Ukrinform. Навіть під час війни можна ефективно залучати приватні інвестиції у сектор економіки. Укрінформ - актуальні новини України та світу. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3814911-navit-pid-cas-vijni-mozna-efektivno-zalucati-privatni-investicii-u-sektor-ekonomiki.html> (дата звернення: 03.04.2025).

Путієнко В.С.,

*студент ОПП «Експлуатація судових енергетичних установок», 1 курс магістратури,
Державний університет інфраструктури та технологій
Науковий керівник: к.е.н., доцент Шевчук В.О.*

ЕВОЛЮЦІЯ СИСТЕМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

В сучасному світі інтелектуальна, творча діяльність набуває все більшого значення майже в усіх сферах відносин, пов'язаних із розвитком суспільства. Інтелектуальна власність є важливим інструментом соціально-економічного розвитку, інноваційної діяльності та культурного розквіту. Для України формування ефективної системи правової охорони інтелектуальних прав є не лише вимогою часу, але й запорукою інвестиційної привабливості та інтеграції у світову економіку.

Інтелектуальна власність – це формалізований результат творчої, інтелектуальної діяльності, що надає його автору або особі, визначеній чинним законодавством, право власності на цей результат, яке набувається, здійснюється та захищається відповідно до законодавчо встановлених норм і правил [1]. Вважається, що вперше поняття «інтелектуальна власність» було представлено в Конвенції «Про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності», яка була підписана в Стокгольмі 14 липня 1967 року.

Початок формування системи інтелектуальної власності в Україні відбувся ще у 1918 році, коли було створено державну систему охорони промислової власності. Система була представлена Департаментом винаходів і Департаментом з охорони промисловості у складі Народного міністерства торгу і промисловості [2]. Однак з політичних причин того часу ця система не набула свого широкого розвитку і в результаті не була прийнята. У радянський період інтелектуальна власність існувала у формі авторських свідоцтв та свідоцтв на винаходи, що фактично не передбачали повноцінного права власності.

Згодом почала формуватися дієва система управління інтелектуальною власністю та законодавча база, яка однак, не відповідала міжнародному праву. Так, авторські права, наприклад, були звужені порівняно з міжнародними правовими нормами, якими користувалися автори європейських країн. У результаті чого не було можливості приєднатися до Бернської конвенції, а Всесвітня конвенція авторських прав була ратифікована лише в 1973 році.

Основний етап розвитку самостійної системи інтелектуальної власності розпочався з утвердження України як незалежної держави після 1991 року. У 1992 році було утворено Державне патентне відомство [3]. Саме тоді почалося активне формування спеціального законодавства, що регулює правовідносини у сфері інтелектуальної власності. Початком становлення законодавства України з питань інтелектуальної власності вважається день прийняття Закону України «Про власність», тобто 7 лютого 1991 року. Цим Законом результати інтелектуальної діяльності вперше були визнані об'єктами права власності. Деякі норми, що відносяться до інтелектуальної власності, знайшли своє відображення в інших законах України.

В подальшому на шляху створення спеціального законодавства з питань інтелектуальної власності було «Тимчасове положення про правовий захист об'єктів промислової власності і раціоналізаторських пропозицій», яке було затверджене 18 вересня 1992 року. Однак основними джерелами права інтелектуальної власності, що склали основу спеціального законодавства з питань інтелектуальної власності, стали закони України: «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про охорону прав на промислові зразки», «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», які були прийняті Верховною Радою України 15 грудня 1993 року. Основним законом, що регулює правовідносини в сфері авторського права і суміжних прав, став Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23 грудня 1993 року. Цього ж 1993 року Україна стала членом Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ).

Принциповим етапом у розбудові законодавства з питань інтелектуальної власності стало прийняття у 1996 році Конституції України, яка проголосила: «Кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності» [4]. Консолідуючою основою у розбудові законодавства України з питань інтелектуальної власності стало прийняття у 2003 році Верховною Радою Цивільного кодексу, до складу якого входить Книга IV з назвою «Право інтелектуальної власності». Частиною національного законодавства є також норми міжнародних договорів, закони про приєднання до яких прийняті Верховною Радою, а також підзаконні нормативно-правові акти з питань інтелектуальної власності [5].

В сучасних умовах цифрової трансформації та зростання обсягів креативного контенту особливої актуальності набувають питання захисту прав у цифровому середовищі, боротьби з піратством, ефективного управління авторськими правами. Тому захист прав інтелектуальної власності вимагає застосування новітніх і технологічних заходів. Питання високоефективного захисту інтелектуальної власності стає гострішим в умовах зростаючої комерціалізації об'єктів мистецтва та творчості, глобалізації торгівлі та культури масштабного вироблення підробок та копій. Очевидно, питання щодо якісного та надійного захисту суміжних прав зберігатиме й збільшуватиме свою актуальність у найближчі десятиліття. Реалізація Угоди про асоціацію з Європейським Союзом та участь у європейських ініціативах відкривають нові можливості для вдосконалення системи захисту інтелектуальної власності в Україні.

Отже, система інтелектуальної власності в Україні пройшла значний шлях в своєму розвитку – від формальних механізмів радянського зразка до створення національної правової моделі, яка відповідає міжнародним стандартам. Найбільший розвиток розпочався після проголошення України як незалежної держави. Перший етап становлення системи регулювання прав інтелектуальної власності в Україні почався з формування необхідніших їй законодавчих основ та утворення організаційних структур. Другим етапом було створення дієвої системи управління, що формувалась на законодавчій основі, але його прийнято вважати не доцільним, оскільки представлена система не відповідала міжнародному праву. Третій етап розпочався з часів проголошення України як незалежної держави і триває дотепер. В нього покладено створення сучасних законів і норм, що регулюють правовідносини в сфері інтелектуальної власності.

В умовах глобалізації та стрімкого технологічного прогресу питання охорони та захисту прав інтелектуальної власності в Україні набуває більшої актуальності, оскільки дає змогу авторам і винахідникам отримувати визнання та фінансову вигоду від своїх робіт, а також створює умови для інвестування в дослідження і розвиток.

Список використаних джерел

1. Попова Л.М., Хромов А.В., Шуба І.В. Інтелектуальна власність. Підручник. Харків: «Федорко», 2021. 262 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3bac_pravo/Book_2021_Popova_Intelektualna_vlasnist.pdf (дата звернення: 15.03.2025).
2. Іванюк О.В., Литвинчук І.Л. Інтелектуальна власність: навчально-наочний посібник. Житомир: В.Б. Котвицький, 2014. 163 с. URL: http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/3089/3/Intelektualna_vlasnist.pdf (дата звернення: 15.03.2025).
3. Попова Л.М., Хромов А.В., Шуба І.В. Інтелектуальна власність. Підручник. Харків: «Федорко», 2021. 262 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3bac_pravo/Book_2021_Popova_Intelektualna_vlasnist.pdf (дата звернення: 15.03.2025).
4. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 15.03.2025).
5. Цивільне право України. Загальна частина / За ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової, Р.А. Майданика. 3-тє вид., перероб. і допов. Київ: Юрінком Інтер, 2010. 976 с. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/CUL/46-Civilne_pravo_Mazur.pdf (дата звернення: 15.03.2025).

Сідов В.О.,

студент ОНП «Економіка», 2 курс,

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

БОРГОВА СТІЙКІСТЬ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Актуальність роботи зумовлена ускладненням боргової ситуації в Україні, що суттєво поглибилася після початку повномасштабної агресії росії у 2022 році. Війна спричинила значні втрати для національної економіки та зумовила різке зростання обсягів державних видатків на оборону, що, своєю чергою, призвело до стрімкого нарощування обсягу державного боргу. За таких умов аналіз боргової стійкості України та формування дієвих механізмів її підтримки набувають особливої важливості як у воєнний період, так і на етапі післявоєнного відновлення економіки.

У вітчизняній науковій літературі питання боргової стійкості висвітлюються у працях Богдана Т. П., Єрмоленко О. А., Коковіхіної О. О., Лисьонкової Н. М. та Волкової О. Г. У своїх дослідженнях зазначені автори зосереджуються на розкритті сутності поняття боргової стійкості, визначенні її економічного значення, а також аналізі ключових факторів і особливостей, що впливають на здатність держави своєчасно та повною мірою виконувати боргові зобов'язання в умовах змінного макроекономічного середовища. Водночас слід зазначити, що недостатньо уваги приділяється аналізу сучасної ситуації в Україні, зокрема впливу повномасштабного вторгнення росії у 2022 році на зміну рівня боргової стійкості держави.

Метою роботи є аналіз боргової стійкості України в умовах війни, а також розробка стратегічних підходів, спрямованих на зниження фінансових ризиків і посилення здатності держави ефективно управляти борговим навантаженням.

Об'єкт дослідження: боргова стійкість України.

Предмет дослідження: трансформація боргової стійкості України під впливом повномасштабної збройної агресії та пов'язаних із нею економічних чинників.

Боргова стійкість – це здатність держави обслуговувати та погашати свій борг без необхідності реструктуризації або створення надмірного тиску на економіку в середньо- та довгостроковій перспективі. Вона має ключове значення для забезпечення макроекономічної